

ÇAĞIMIZDA DİL ÖĞRETİMİNDE YENİLİKLER LİNGÜİSTİK METOD

Rengin Ufuk SARIER

Eğitim Fakültesinde Öğretim Görevlisi

Yabancı bir dili iyi ve hatâsız öğrenmenin başlı başına bir şans ve tanrı lûtfu veya kabiliyet olarak telâkki edildiği devir artık geçmiştir. Bugüne kadar dil öğretiminde kullanılmış olan Çeviri, Aktif veya Direkt Metod'larda iyi bir kulak ve uzun bir zamana ihtiyaç duyulduğundan bu konuda teknolojik feza asrına ayak uydurmak biraz zor olmuştur. Göze ve kulağa hitabeden, bilimsel sonuçlara dayanan linguistik metod işte bu nedenlerden uygulanmaya başlanmış ve iyi neticeler alındığı görülmüştür.

Bir yabancı dili en doğru, ilmi ve en çabuk olarak öğretmeyi amaç edinmiş olan linguistik metod ana dil ile öğretilen dilin bilimsel yönden mukayesesini hedef tutmaktadır. Her iki dilin ses yapısı "phonology", kelime yapısı "morphology", ve cümle yapısı "syntax"nın incelenmesini gerektiren bu metod, işlemin neticesinde elde edilen farkların üzerinde durmakta ve müşterek olan hususlarla boşuna vakit harcamamaktadır.

Ana dil'de karşılığı olmıyan sesler zor geleceğinden ilk zamanlarda bu seslerin nasıl çıkarılacağı öğretilmekte, tek kelime ve kısa cümleler tekrar edilmektedir. Amaç kelimelerin teker teker doğru söylenişini öğretmektir. Zor gelen sesi kapsamına alan kelimeler, daha uzun cümleler içinde kullanıldıkça güçlük azalmaktadır.

Konuşmanın hâtasız olması aynı zamanda vurguların ve ses tonunun "intonation"da doğru olmasına bağlıdır.

Amaç; dinleme, konuşma, okuma ve yazma yeteneğinin geliştirilmesidir. Cümle yapısı eskiden olduğu gibi analiz veya tercüme yoluyla değil de çocuğun ana dilini öğrenmesindeki benzetme "analogy":

çocuk	okul
_____	_____
çocuklar	okullar

ve yerleştirme "Substitution Drills" araştırmaları: Geldiğini gördüm.

Yaptığını

Okuduğunu

Gittiğini

ile öğretilir. Gramer açıklamaları ve özetler ileri seviyedeki öğrencilerle yapılır, çünkü gördükleri örneklerden artık dedüktif ve endüktif metodlarla neticelere varmağa veya sonuçlara göre örnekler bulmağa hazır olurlar.

Yabancı bir ülkeye yeni gelmiş bir baba ile çocuğunu gözlediğimizde, küçüğün yeni dili kolayca öğrenmesine karşılık babanın başlangıçta bir hayli güçlük çektiğini görüyoruz. Bunun sebepleri arasında dil öğrenme kabiliyetinin küçük çocuklarda daha fazla olmasına değinilebilir. Bu, bir dereceye kadar doğrudur. Nedeni ise çocuğun dil alışkanlıklarının büyük bir insanınki gibi henüz iyice yerleşmemiş olmasıdır. Bu sebeple yeni kalıpları kolayca öğrenir ve kullanmaktan da hoşlanır. Babanın o zamana kadar elde etmiş olduğu dil alışkanlıklarını hemen değiştirmesi zordur. Bu nedenle yetişkinin dil öğrenirken daha çok ve biraz da farklı tarzda çalışması gerekir. Modern dil öğretim metodu, öğrencinin yabancı bir dil öğrenirken kendi ana dil alışkanlıklarının ortaya çıkardığı güçlükler üzerinde dikkatle durmaktadır. Kendi dilinde olmıyan sesleri fert iyi işitemeyeceğinden, doğru telâfuz etmesi kendisinden beklenemez. Bunun için dil öğretiminde ilk adım öğrenciyi dinlemeğe ve anlamağa alıştırmak olmalıdır. Her iki dilde mevcut olan sesler üzerinde fazla vakit harcamaya lüzüm yoktur, yapılan çalışmalar daha ziyade öğrencinin kendi dilinde bulunmıyan hususlar üzerinde olacaktır. Zira, amaç kısa ve doğru, bilimsel yolla dili öğretmektir.

Öğretmen her iki dili de nekadar iyi bilirse netice de okadar başarılı olmaktadır.

Gramer ise tıpkı ana dilde olduğu gibi tecrübe neticesinde öğrenilir. Temel cümleler örnek olarak alınır ve verilen kelime veya kelime grupları bu temel cümle içine yerleştirilir. Bu tip bir çalışma ile o dilde kullanılan veya kullanılmıyan hususlar da anlaşılır. Gramer de zaten bu bilgidir.

Mesele dil öğretimine ayrılan zamanın etkin bir şekilde kullanılması olduğundan amaç, metod ve araç sorunlarının iyi plânlanması gerekmektedir.

Temel cümlelerin belenmesi çok önemlidir. Değişik kelime ve gramer kalıpları yerleştirilmek suretiyle yeni anlamlar kurmağa yarıyan bu temel cümlelerin tesbit edilmiş formülleri sayesinde bugün makine bir dilden diğer bir dile kolayca tercüme yapmaktadır.

Laboratuvar çalışmaları sınıfta yapılan işlemin bir tekrarı özelliğindedir; ve öğrenciye dinleme ve konuşma yeteneğini kazandırır. Konuşma lisanındaki gelişme esnasında okuma ve yazma yetenekleri de gelişir.

Günümüzde yabancı dil öğretiminin yetersizliğinden söz edilmektedir. Bunun başlıca nedeni metodun yanlışlığındandır. Çabaları doğru ve verim-

li yolda kullanmak şarttır. Gerçek bir randıman almak ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

Yapıcı ve yaratıcı insanın yetiştirilmesi hususunda köklü, olumlu değişiklikler yapılması gerekmektedir.

Öğretmen eksigi var diye, öğretmen açığını kapatalım diye her önümüze geleni dil öğretmeni yapmak hâtabdır. Memleketin çabuk kalkınmasında öğretmenenden istenilen randımanın alınabilmesi için her şeyden önce, eğitime, eğitimciye ve öğretmene gereken önemin verilmesi ve şartların sağlanması gereklidir.

Yarımın "Büyük Türkiye'sini" geliştirmek dil öğretimine bugünkünden çok daha fazla önem vermekle mümkün olacaktır.

Yabancı dil öğretmek isteyen herkesin linguistik alanında yetiştirilmesi ve kendisinin de faal bir araştırmacı olması gerekecektir. Zira, dilin nasıl meydana geldiğini ve o dili öğrenenlerin neden böyle davrandıklarını bilmesi önemlidir.

Linguistik bilgisi, neyin öğretilmesi lâzım geldiğini, hangi önem sırasına göre öğretileceğini, öğrenim projesinde mevcut güçlükleri de gösterir. Bu da ana dil ile öğretilen yabancı dilin objektif bir analizi yardımıyla ve her iki dili mukayese etmek suretiyle yapılır. İlerde bu bilimsel sonuçlar linguistlerin devamlı çalışmaları neticesinde dil öğretmenin önünde hazır olacağından kendisinin bu neticeleri ve bunların uygulanmasını iyi bilmesi gerekecektir.

En büyük engellerin bilhassa başta yenilmesi lâzım geldiğinden, sınıf seviyesi alçaldığı nisbette dil öğreniminin "dil ilmi" denilen linguistik bilgisinin de o derecede fazla olması icap edeceği bir gerçektir.

Bugünün dil öğretmeninde aranacak hususlar:

1. Linguistik bilgisi
2. Dil ehliyeti "Her iki dilde de"
3. Disiplinli çalışma yeteneği
4. Bu şekilde dil öğretiminin akademik bir çalışma olarak nitelendirilmesi
5. Bugünkü teknik imkânların dil öğretimi için temin ettikleri rasyonel kaynak ve ortamları inceleme ve kullanma arzusu
6. Dilin boşlukta, kültürün yaşayan akıcılığından uzak bir şekilde öğrenilemeyeceği hakikatinin eğitimciler, linguistler, filologlar ve dil öğretmenleri tarafından bilinmesi ve kabulü
7. Dil öğretiminin dünya sulh ve beraberliğine hizmetinin benimsenmesi

Yapılan linguistik araştırmalar neticesinde Türkler için zor gelen sesler tesbit edilmiştir. Örneğin: bütün *v* sesleri: very, every, give

e sesi: get, dead

ŋ sesi: thing, singer

e, i seslerinden önce gelen *k, g* sesleri: grill, grace, kitchen, kept

sondaki *c* sesi: judge, large

w-v sesleri: will, away; wine-vine

baş ve sondaki iki veya üç sessiz harfin yan yana gelişi: *glimmer, street, breathes, grasps*

Spektrogram'de "Enterasan değil mi?" sözünün iki dilde farklı şekillerinde görüldüğü gibi Türkçe'nin "değil mi?" sözündeki yükselen ton alışkanlığı İngilizce'nin "isn't it" cümlesindeki alçalan ton yerine kullanılmak istenir ki bu üzerinde durulması lâzım gelen bir noktadır. -231- kalıbı düz cümlelerde en çok kullanılan ölçü olduğundan yükselen ton'dan önce üzerinde çalışılması gerekmektedir.

Türkçe'de gramatik ilişkilerin ek ve takılarla belirtilmesine karşılık İngilizce'de kelime düzeni ve yardımcı kelimeler aynı vazifeyi görürler:

(I could not hear) (what) (you said) (Ne) (söyle-diğ-in-iz-i) (işit-e-me-di-m)

İngilizce'de cümle öğelerinin diziliş sırası genel olarak:

Etken cümle :

Özne + Fiil + Tümleç + Zarf

John met my mother yesterday.

Türkçe'ninki ise:

Etken cümle :

Özne + Zarf + Tümleç + Fiil dir.

John dün anneme rasladı.

Edilgen cümle :

Özne + be + Fiil -en + (by + X)

Such books are read very widely.

Özne + (X tarafından) + Fiil - { (1) (n) } - ZT

Böyle kitaplar çok okunuyor.

İki dildeki farklı hususları bilip ortak noktalarda zaman harcamamak teknolojik eğilimli çağımıza ayak uydurmamızı ve bazı ülkelerin neden bizden daha ileri olduklarını anlamamızı ve onlara yetişmemizi sağlayacaktır.

Çocuğa Yabancı Dil Ne Zaman Öğretilmelidir?

Dil, düşünce ve duyguları bildirmek için insan sesiyle kurulan bir işaretler sistemi olduğundan çocuğun zihni gelişmesi hakkındaki bilgimizin çoğu, onun kullandığı bu sistem üzerinde yapılan gözlemler vasıtasıyla elde edilmiştir. Bu konu için de tek ve iki dil konuşan çocuklar doğal şartlar içinde gözlenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Yalnız ana dili ile konuşan çocuk işittiği kelimeleri tekrarlıyor, hece ve sesleri taklit etmeği seviyor. Ana dilden başka bir lisan daha konuşanı ise ana dilde söyleneni anlıyor fakat tekrarı daha az ve tekrarlamaya oranı yüzde 4'e karşı yüzde 1 oluyor. Birincisi herkese ne yapmakta olduğunu bildirmek ihtiyacını duyuyor ve sık sık konuşuyor. İkincisinde ise monologlar daha az, yüzde 5'e karşı yüzde üç oranında görülüyor. Uygun bilginin bütün kullanılan sözlere oranı yüzde 10'a karşı yüzde 5; kavgacılık, kendi üstünlüğünü belirtme ve alay grubuna giren cümlelerin oranı yüzde 9'a karşı yüzde 5; sorulan "niçin"ler 60'a karşı 25 olarak çıkıyor. Cümle başına ortalama kelime sayısı da 4.4'e karşı 2.1'dir.

Bütün dil fonksiyonlarının gözlemi neticesinde tek dil konuşan çocuğun daha olumlu, toplumsal ve iş birliğine daha uygun olduğu görülmektedir. Münakaşacıdır, sözle elde edemediğini kuvvet zoruyla elde etmektedir. İki dil konuşanı ise daima kendisini müdafaa ve kaçma yolunu tercih ediyor ve oyuncaklar arasında en çok müzikli kutuya ilgi duyuyor.

Yabancı dil öğretimi için de lüzumlu olan bilinçli, devamlı ve sabit dikkat ancak 7 yaşından sonra görülmektedir. Ayrıca çocuğun zihinsel araştırmalar yönünden egosantrik kaldığı ve düşünmenin toplumsallaşmasının 7 yaşında başladığı da tesbit edilmiştir. İş birliği, hakikî münakaşa merhalesi, mantık devri, fikirlerin birleştirilmesi, sistemleştirme, ve çağırışım hep 7 yaşından sonra görülüyor. Sözlerde düzen endişesi de ancak okul çağında başlıyor. Okul öncesinde egosantrizm neticesi olarak herbiri hakikatte yalnız kendisi için düşündüğünden birbirleriyle anlaşmaları güç ve eksik oluyor. Tam manasıyla kavrama okul çağında başlıyor. Düşüncesini objektif bir tarzda anlatmak ve başkasını anlamak hususunda yapılan mücadelenin ancak 7 yaşından sonra ortaya çıktığı da tesbit edilmiştir.

Okul çağı öncesi çocuğun her iki dile kendini uydurmak zorunluluğunda kalması keyfiyeti de çocuğun bu dillerden biri veya diğerindeki ilerlemesini bir müddet için engelliyebilmektedir. Bu durum ilerde, çocuğun dil bilgisindeki gelişmesi ve fikrî sahadaki ilerlemesi bakımından bazı güçlükler yarattığı gibi bu çocuğun arkadaşları tarafından yabancı sayıldığı, kendisiyle eğlenildiği veya toplum dışı bırakıldığı da görülmüştür.

Yapılan bütün araştırmalar öğrenim faaliyetlerinin ancak çocuk buna hazır olduğu zaman başarılı neticeler vereceğini gösterdiğinden yabancı

dil öğretimi konusunda da çocukların hazırlığı ile ilgili bilimsel araştırmalardan elde edilen sonuçların bilinmesi ve uygulanması gerekmektedir. Zira, çocuk büyüme ve gelişimi üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde dil öğretimi ve eğitimi için birçok yeni buluşlar ortaya çıkmıştır.

Çocuğun gelişme yönünden öğrenmeğe hazır oluşu kadar kendinde öğrenme isteğinin de uyandırılması gerekir. Dil öğretim metodu bu isteği, çocuğun öğrenme ve gelişme devrelerini göz önüne alarak yerine getirebildiği takdirde başarı kazanmış olacaktır.

Öğretimin ancak iyi bir eğitim anlayışı ile mümkün olabileceği ve bu suretle çocuğun iyi tanınabileceği ve yetiştirilebileceği unutulmamalıdır.

Modern çağa uygun bir meslek formasyonuna göre yetiştirilen ve iyi bir çocukluk ve gençlik psikolojisi ile metod bilgisini almış olarak meslek hayatına atılan dil öğretmeni gerçek bir eğitimci anlayışına ulaşabilir ve mesleğinde etkili bir başarı kazanabilir.

Yabancı dil öğretiminin yüzde kırkını dinleme
otuzunu konuşma
yirmisini okuma
onunu yazma teşkil eder.

Halbuki çocuk ancak 7 yaşına kadar içinde bulunduğu toplumla anlaşma için hazırlık süresini tamamlar. Önceleri etrafındakilerin ne demek istediğini anlar, onları taklideder, zamanla işaretler yerine büyükler gibi fakat daha basit cümlelerle 7 yaşına doğru da her türlü cümle şeklini kullanarak meramını anlatmağa çalışır. Okula başladıktan sonra da anlaşmanın yazılı şekline ve okuma safhasına geçer.

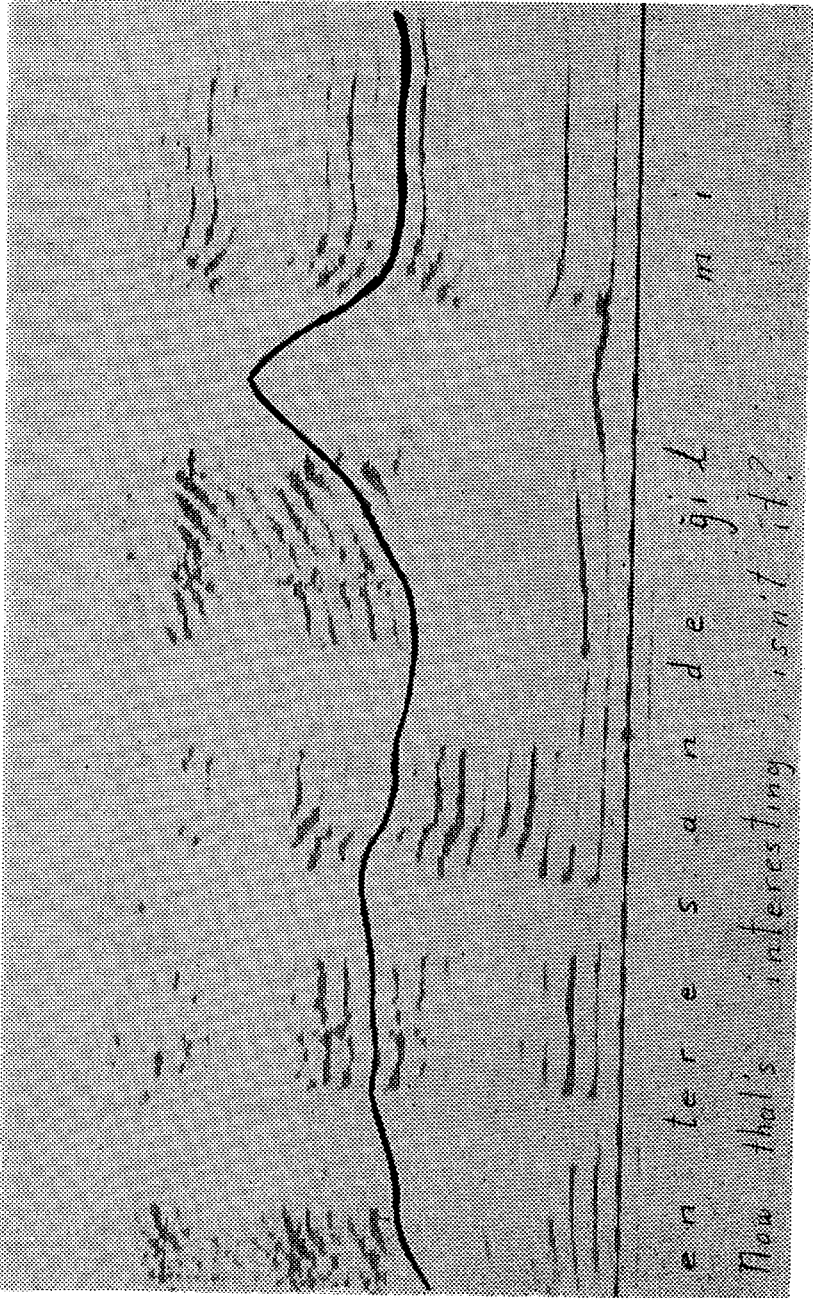
Küçük çocuğun zihni meşguliyeti kendisini en çok ilgilendiren şeyler üzerindedir. Düşüncelerini yetişkinlerin kullandığı sözlerle anlatabilecek bir dil yeteneğinden, bilgi ve tecrübe hazinesinden yoksundur. Dikkatini uzun süre bir noktada toplıyamaz. Olaylar arasında rasyonel bir bağ kurma kapasitesi zayıftır.

11 yaşına kadar çocuk toplumla anlaşmalarında ihtiyacı olan okuma, yazma, kendisine yetecek kadar hesap ve sosyal bilimler bilgisi elde etmiş olur. Artık ikinci bir dili de zevkle öğrenmeğe ve takip etmeğe hazırdır. çocuğun okuldaki çalışmalarını aksatmamak için doğuştan itibaren okul dilini evde de kullanan ve evdeki müşterek dilden mümkün olduğu kadar fedakârlık eden birçok aileler tesbit edilmiştir. Ayrıca, çocuğun güzel konuşulup yazılan ikinci bir dille temas halinde bulunması bugünkü şartlar altında pek kolay olmamaktadır. Zamansız iki dil zorunluğu, daha önce de belirtildiği gibi çocuğun dil bilgisindeki gelişmesi bakımından birçok güçlükler yaratacak ve çocuğu da iki dile birden uyabilmek için özel bir çaba

sarfetmek zorunda bırakacaktır. Bu durum da şüphesiz onun normal gelişim ve eğitimini etkiliyecektir.

Audio-lingual-visual yani kulağa, dil ve göze hitabeden dil öğretim metodu için gerekli olan laboratuvar, projeksiyon, radyo, televizyon, sinema makinesi vs. gibi modern dil öğretim araçlarının kolaylıkla kullanılabilmesi ve arzu edilen randımanın sağlanması da ancak 11 yaşından sonra mümkün olmaktadır.

7-11 yaş arasındaki devrede şiir ve şarkılarla çocuklarda yabancı dili öğrenme arzusu uyandıracak hazırlık çalışmaları yapmak faydalıdır. Böylece ilerde yapılacak dedüktif ve endüktif uygulamalara gerekli malzeme yavaş yavaş temin edilmiş olur.

en t e r e s a n d e g i l m i
Now that's interesting isn't it?

